

Motion till riksdagen 2006/07:Ub348

av **Berit Högman m.fl. (s)**

Det livslånga lärandet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det livslånga lärandet och högre utbildning.

Inledning

Alla har rätt till en god utbildning och kunskapsnivå.

I alltfler länder sätts utbildnings- och forskningspolitiken i fokus. För att Sveriges position som kunskapsnation ska stärkas behövs offensiva investeringar i förskolan, skolan, vuxenutbildningen, högskolan och forskningen. Utmaningen är att bygga ett lärande samhälle med breda satsningar på utbildning på alla nivåer som ansluter till välfärdspolitikens klassiska uppgifter – att driva på förändring och modernisering av samhället.

I det nya samhälle som växer fram har utbildningen en avgörande betydelse för en persons framtida liv och yrkesliv. Det är därför det är så viktigt att utbildning görs tillgängligt för alla, inte bara några!

Livslånga lärandet

Lärandet är en del av livet. Det börjar när vi är barn. Då går vi först i förskolan och sedan i grundskolan. Många går vidare till gymnasium och högskola eller olika yrkesutbildningar. När vi blir äldre kanske vi går en studiecirkel, skriver in oss på en högskolekurs eller läser vid komvux.

Att skapa goda förutsättningar till livslångt lärande har betydelse såväl för den enskilda individen som för samhället i sin helhet. För den enskilda ger det möjlighet till personlig utveckling och möjlighet att bättre möta nya utmaningar i en föränderlig miljö. För samhället innebär det en möjlighet att också

Fel! Okänt namn på

i framtiden kunna utveckla välfärden och skapa fortsatt ekonomisk tillväxt genom att ha ett avancerat och konkurrenskraftigt näringsliv präglad av kunskap och teknisk kompetens.

Vi vill att alla människor ska ges möjlighet till återkommande kompetensutveckling och fortsatt lärande, genom hela livet. Att ha tillgång till kunskap och möjlighet att förvärva ny kunskap genom hela livet är viktigt på en alltmer kunskapskrävande arbetsmarknad.

Vi tror på ett system där människor kan välja en utbildning också en bit in i sitt yrkesliv utan alltför stora privatekonomiska insatser. Valet ska kunna göras oberoende av om utbildningen anknyter till arbetet, blir början till en ny yrkesinriktning eller enbart syftar till personlig utveckling och att skaffa sig ny och rikare kunskap på något område.

Dagens snabba tillväxt av kunskaper innebär att utbildning inte bara kan läggas till uppväxtåren. Lärande blir en livslång process, där perioder av yrkesarbete växlar med studieperioder.

Det är angeläget att alla elever i gymnasieskolan får en gemensam kunskapsgrund när det gäller kärnämnen. Grundläggande högskolekompetens är en viktig bas även för de elever som väljer ett yrkesinriktat gymnasieprogram då behovet av dessa kunskaper många gånger avgör hur de lyckas i sitt arbetsliv efter studierna och att de även direkt kan gå vidare till kvalificerad yrkesutbildning eller högskoleutbildning. Grundläggande högskolebehörighet är en kunskapsnivå som man även behöver för att fungera väl som medborgare.

Det behövs utvidgade och förstärkta former för vuxenutbildning, kompetensutveckling och kvalificerad yrkesutbildning. Högskolan, arbetsmarknadsutbildningen och folkbildningsarbetet är alla betydelsefulla för detta, inte minst i skogslänen där den genomsnittliga utbildningsnivån är lägre än riksgenomsnittet.

För att vi inte ska stå inför en besvärande arbetskraftsbrist är det enligt vårt sätt att se det angeläget att göra en översyn av hur utformningen av eftergymnasial yrkesutbildning ska se ut framgent. En satsning på ökat antal kvalificerade yrkesutbildningar så att det kan finnas ett större utbud och en ökad tillgänglighet är ytterst angelägen utifrån det behov av rätt utbildad arbetskraft som samhället i stort behöver och inte minst utifrån skogslänens behov.

En utbyggd kvalificerad yrkesutbildning och en struktur som tydligt visar vad de olika eftergymnasiala yrkesutbildningarna ger, hur de värderas, vad som skiljer dem ifrån högskoleutbildningar och hur man som student finansierar sina yrkesstudier skulle underlätta betydligt för dagens unga att påverka sina framtida yrkesliv.

När det t.ex. gäller vidareutbildning av redan yrkesverksamma är det angeläget att man erkänner och tillvaratar människors faktiska och reella kunskap och kompetens oberoende av hur den har förvärvats. Det handlar om kunskaper som man skaffat sig i arbetslivet, i studiecirkeln eller på sin fritid. Validering är betydelsefull inte minst för personer som skaffat sina formella och informella kunskaper i andra länder och i andra skolsystem. Dessa personer har i dagsläget ofta svårt att bli bedömda och värderade efter sin verkliga kompetens. Det är angeläget att metoden att validera kunskap och kompetens

inom olika nivåer i utbildningssystemet och i arbetslivet radikalt utvecklas och finns tillgänglig i hela landet.

Folkbildningen utgör för många vuxna ingången i vuxenstudielivet. Anslagen till folkbildningen måste öka!

För att alla ska få plats i det moderna kunskapssamhället måste utbildningssystemet klara av att förbereda och motivera alla till fortsatt kunskapsökande och lärande. Vi ser utbildningssystemet i sin helhet som en kedja av länkar för livslångt lärande där förskolan utgör första länken följd av grundskolan, gymnasieskolan och högskolan. Men lärandet slutar inte där. Det fortsätter hela livet. Och där har de regionala universiteten en viktig roll att spela.

Regionala universitet

De regionala universitetens roll kan inte underskattas. De har stor betydelse för regionernas utveckling på flera olika sätt. I samarbete med företag och andra intressenter i regionerna utgör universiteten en fantastisk drivkraft samtidigt som de på ett viktigt sätt deltar i regionernas utveckling.

De regionala universiteten har en stor betydelse för en regions utveckling. Regioners framgång bygger i mångt och mycket på samarbetet mellan universitet eller högskola, näringslivet och staten, regionen, landstinget eller kommunerna. Det gäller särskilt de regioner som inte har riktigt stora städer inom sig, såsom skogslänen. Därför måste samarbetet mellan näringslivet och de olika lärosätena intensifieras för att det ska kunna ske en utveckling i våra regioner.

Utbildning har också alltmer uppmärksammats som en avgörande faktor för att öka tillväxten i samhället. Länder med en välutbildad befolkning har högre tillväxt. Ny kunskap och forskning har avgörande betydelse för att skapa nya jobb och företag. Forskarutbildningen är snabbt på väg att etablera sig som en spetsutbildning för alltför personer för användning såväl inom som utanför högskolan. Forskningsresurserna måste i högre grad än vad som nu sker tillföras de olika lärosätena och framför allt till de mindre och medelstora. Att detta sker är viktigt utifrån de olika lärosätenas utveckling. För att få till stånd största möjliga effekt av forskningsresurserna krävs ett nära samarbete mellan näringsliv och lärosäte, och detta samarbete syns tydligt på de mindre lärosätena.

För att stötta nya innovationer och företagsidéer är det nödvändigt att stödet till de s.k. företagskuvöserna fortsätter!

De regionala universitetens samhällsnytta kan man inte ifrågasätta. Av detta skäl bör läkarutbildningen i Umeå utökas kraftigt. En del av denna samhällsnytta är att förse regionerna och landet med kompetent arbetskraft. Trenderna kring hur ungdomar söker utbildningar på universiteten är dock väldigt otydliga. För att bättre kunna anpassa studenter och universitet till varandra behöver dessa frågor undersökas. En annan viktig del i detta är att universiteten ska förse regionerna med den kompetens de är i behov av.

Fel! Okänt namn på

Därför vill vi att Högskoleverket ska få i uppdrag att studera vilka sökan-
demönster som gymnasisterna har när de söker utbildningar på högskola och
universitet. Den medvetna utbyggnaden har skapat starka universitet och
högskolor i hela landet. De fungerar som drivkrafter för den regionala ut-
vecklingen på många olika sätt. De ger högt kvalificerad arbetskraft, skapar
möjligheter för givande utbyten med andra delar av världen, de hjälper före-
tag att få nödvändig spetskompetens m.m.

Den kraftiga utbyggnaden av högskolan som nu pågår saknar motstycke i
historien och är avgörande för Sveriges utveckling. Det är angeläget att fort-
sätta på den redan nu inslagna vägen. Framför allt ger den stora utbyggnaden
en positiv knuff för många regioner. Där fungerar den utbyggda högskolan
som en viktig del i den regionala utvecklingen. Ökade forskningsresurser till
de mindre lärosätena är "ett måste".

Denna utbyggnad har varit av stor betydelse för att minska den sociala och
etniska snedrekryteringen. Detta är självklart av stor betydelse för oss inom
skogslänen där studietraditionen är svagare och snedrekryteringen tydligare
än i andra delar av landet. Det är viktigt att vi tar till vara begåvningsreserven,
vår ambition måste vara att högskoleutbildning ska vara en levande möjlighet
i varje hem.

Men det räcker inte. Vi måste göra mer för att göra högskola och universi-
tet till en reell valmöjlighet för alla.

Därför vill vi att universiteten ska öka folkhögskolekvoten vid intagningar
till utbildningar och kurser.

Framtiden för Sverige ligger mångt och mycket i att ha en välutbildad be-
folkning. Vi kan och ska inte konkurrera med låga löner. Framgångsreceptet
är i stället hög kompetens, både nationellt och regionalt.

Därför måste det fortsatt vara ett mål att 50 % av dem som går ut gymna-
siet ska börja studera på högskolan.

Det finns en politisk målsättning att 50 % av en årskull ska läsa vidare på
högskolan, och det är vad som behandlats ovan. Men den andra halvan av
årskullen har också ett stort behov av ett rikt utbud av eftergymnasiala yrkes-
utbildningar. En översyn och en breddning av detta utbud är av stor vikt.
Detta utbud ska också vara fördelat över hela landet, och inte minst i skogslä-
nen. Ansökningar till gymnasieskolans yrkesförberedande program har ökat,
och det kommer att innebära att dessa elever kommer att vilja ha någon form
av påbyggnad på sina yrkesinriktade studier.

Att börja studera innebär en stor förändring både ekonomiskt och socialt.
Inte minst studenter från studieovana miljöer känner en tveksamhet inför
högre studier. Med en väl utbyggd högskola och med goda möjligheter till
distansutbildning kan trösklar till högre utbildning sänkas. Ur ett rättvise- och
ett jämlikhetsperspektiv är det oerhört angeläget med ökad satsning på utbild-
ningsplatser, ytterligare spridning av dessa och större möjligheter till distans-
studier i hela landet.

Vi arbetar för att jämna ut tillgången till högskoleutbildning mellan männi-
skor från olika samhällsklasser, etnisk bakgrund och bostadsort. Det har gett
resultat. Den sociala och regionala snedrekryteringen minskar, och personer

Fel! Okänt namn på

med utländsk bakgrund studerar nu i lika hög grad på högskolan som resten av befolkningen. Majoriteten av de studerande på högskolan är kvinnor.

Det är vanligt att ungdomar från t.ex. skogslänen flyttar till de stora universitetsorterna efter avslutad gymnasieutbildning. Problemet är dock att få av de ungdomar som genomgått högre utbildning återvänder till hembygden. Detta förklaras till en del av att näringslivsstrukturen på hemorten ser anorlunda ut i jämförelse med den på universitetsorten och kanske inte den förvärvade kompetensen ens efterfrågas. En annan orsak är att man under studietiden bygger upp nya sociala nätverk som det kan vara svårt att lämna och att eventuell medföljande inte kan få arbete vid en flytt. Därför är det en stor fördel med de nya högskolorna samt att möjligheten till distansutbildning erbjuds över hela landet och speciellt i utsatta områden, vilket möjliggör att studenterna kan studera på hemorten och kan hitta sin utkomst där när studietiden är över. Ökade resurser till distansutbildningen måste ske, och den behöver dessutom utvecklas framför allt inom pedagogiken. När det gäller finansieringen måste den utformas så att den stimulerar lärosätena att erbjuda distansutbildning.

Stockholm den 19 oktober 2006

Berit Högman (s)

Susanne Eberstein (s)

Anneli Särnblad (s)

Lars Lilja (s)

Åsa Lindestam (s)

Fredrik Lundh (s)

Marie Nordén (s)